

J. Urráburu

ONTOLOGIA

B 103
I 5
v. 2

EX LIBRIS
HEMETHÉRII VALVERDE TELLEZ
Episcopi Leonensis

1080014369

INSTITUTIONES PHILOSOPHICÆ

QUAS ROMÆ

IN PONTIFICIA UNIVERSITATE GREGORIANA

TRADIDERAT

P. JOANNES JOSEPHUS URRÁBURU S. J.

VOLUMEN SECUNDUM

ONTOLOGIA

UNIVERSIDAD DE SAN CARLOS DE LEÓN
Biblioteca Universitaria

Capilla Alfonsina
Biblioteca Universitaria

VALLISOLETI

TYPIS VIDUÆ AC FILIORUM A CUESTA
LUTETIÆ PARISIORUM

P. LETHIELLEUX
VIA DICTA CASSETTE, 10

ROMÆ
F. MELANDRI
IN TIPOGRAPHIA
DE PROPAGANDA FIDE

1891

46166

B 103

I 5

v. 2

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

INDEX

DISPUTATIONUM, CAPITUM ET ARTICULORUM.

INTRODUCTIO

IN METAPHYSICAM.

	Pag.
§ I. <i>Notio Metaphysices.</i>	2
§ II. <i>Existentia et realitas Metaphysices.</i>	11
§ III. <i>Objectum Metaphysices.</i>	24
§ IV. <i>Finis, utilitas et munera Metaphysices.</i>	30
§ V. <i>Divisio Metaphysices et ordo tractationis.</i>	35

ONTOLOGIA.

DISPUTATIO PRIMA.

DE ENTE GENERATIM SPECTATO.

CAPUT I.

DECLARATUR CONCEPTUS ENTIS REALIS SECUNDUM SE CONSIDERATI.

ART. I. <i>Notio entis enucleatur.</i>	42
ART. II. <i>Declaratur notio essentiae et existentiae.</i>	52
ART. III. <i>De principiis, quae ex notione entis efflorescunt, et quodnam sit omnium primum.</i>	64

CAPUT II.

DE OPPOSITIS ENTI REALI.

ART. I. <i>De carentia, negatione et privatione.</i>	77
ART. II. <i>Quid sit ens rationis.</i>	94
ART. III. <i>Expenduntur nonnullae quaestiones ad ens rationis spectantes.</i>	101

CAPUT III.

NOTIO ENTIS RESPECTU SUORUM INFERIORUM CONSIDERATA.

ART. I. <i>Utrum ens transcendat formaliter omnes differentias suas.</i>	114
ART. II. <i>Utrum detur unus conceptus entis ab inferioribus praeindens.</i>	129
ART. III. <i>Quomodo ratio entis contrahatur ad sua inferiora.</i>	153
ART. IV. <i>Utrum et quomodo sit analogia notio entis respectu suorum inferiorum.</i>	163
ART. V. <i>Solvuntur difficultates adversus praecedentem doctrinam.</i>	181
ART. VI. <i>Qualis interveniat analogia in ratione entis.</i>	187

009712

DISPUTATIO SECUNDA.

DE PROPRIETATIBUS SEU ATTRIBUTIS ENTIS.

CAPUT I.

DE PROPRIETATIBUS ENTIS GENERATIM.

- ART. I. An et quales habeat ens proprietates vel passiones seu attributa. 199
 ART. II. Quotuplex sit proprietas entis. 212

CAPUT II.

DE UNITATE.

- ART. I. De unitate et multitudine. 219
 § I. *Quid sit unitas transcendentalis.* 219
 § II. *Quid sit multitudo.* 231
 ART. II. Quotuplex sit unum vel unitas. 238
 ART. III. Utrum res omnes, quæ existunt vel existere possunt, unitate individuali et numerica gaudeant, seu utrum nihil existere possit nisi individuum, et utrum aliquid addat individuato supra naturam specificam. 258
 § I. *Nihil nisi individuum existere potest.* 258
 § II. *Utrum individuato aliquid addat supra naturam.* 260
 § III. *Solvuntur difficultates adversus alteram propositionem.* 270
 § IV. *Utrum unum individuum substantialiter perfectius alio esse possit intra eandem speciem.* 273
 ART. IV. Quodnam sit principium individuationis in entibus creatis. 279
 § I. *Principium individuationis substantiarum.* 280
 § II. *Individuatio accidentium.* 306
 ART. V. De quibusdam rationibus in unitate fundatis, nempe de identitate, similitudine, æqualitate earumque oppositis. 312
 § I. *Identitas et distinctio.* 312
 § II. *Similitudo et æqualitas, dissimilitudo, diversitas ac differentia* 326
 ART. VI. Utrum distinctio rationis fiat per objectivam præcisionem, an per formalem. 333
 ART. VII. Utrum gradus entitatis Metaphysici, ac potissimum natura specifica ac individuatio, realiter distinguantur. 348
 ART. VIII. Utrum inter gradus entitatis Metaphysicos admittenda sit distinctio formalis vel ex natura rei. 361
 ART. IX. Utrum admittenda sit distinctio modalis. 376

CAPUT III.

DE VERITATE TRANSCENDENTALI.

- ART. I. Notio veritatis transcendentalis exponitur. 391
 ART. II. Utrum veritas consistat in mera denominatione extrinseca. 403
 ART. III. Utrum veritas sit passio entis. 411

CAPUT IV.

DE BONO EJUSQUE OPPOSITO MALO.

- ART. I. Ratio boni et mali exponitur. 417
 § I. *Quid sit bonum.* 417
 § II. *Quid sit malum.* 437
 ART. II. Quotuplex sit bonum eique oppositum malum. 438
 ART. III. Utrum bonum sit passio entis. 450
 ART. IV. In quo consistat formalis ratio mali, et quo pacto malum opponatur bono. 465
 ART. V. Quenam sit causa mali. 484
 ART. VI. De ordine. 508
 ART. VII. De pulchritudine. 517

DISPUTATIO TERTIA.

DE QUIBUSDAM ENTIS DIVISIONIBUS AC POTISSIMUM

DE ENTE INCREATO ET CREATO.

CAPUT I.

DE DIVISIONIBUS ENTIS IN CREATUM ET INCREATUM, FINITUM ET INFINITUM, ET DE RELIQUIS HUIUS ÆQUIVALENTIBUS.

- ART. I. Exponuntur hæ divisiones. 549
 § I. *Ens a se et ens ab alio.* 549
 § II. *Ens necessarium et contingens.* 550
 § III. *Ens per essentialiam et ens per participationem.* 552
 § IV. *Ens increatum et creatum.* 554
 § V. *Actus purus et ens potentiale.* 555
 § VI. *Ens infinitum et finitum.* 556
 ART. II. Qualis sit divisio hæc entis in increatum et creatum et cætera æquipollentia membra. 570
 § I. *Utrum prædicta divisio sit omnium prima.* 570
 § II. *Utrum divisio in ens infinitum et finitum etc. immediata sit et adæquata.* 578
 ART. III. Utrum repugnet infinitum syncategorematicum secundum incrementum perfectionis, vel utrum repugnet creatura ensve finitum omnium possibilium perfectissimum. 583

CAPUT II.

DE ACTU ET POTENTIA.

- ART. I. Quid sit potentia. 592
 ART. II. Quotuplex sit potentia. Ubi etiam de potentia obedientiali. 603
 ART. III. De actu. 612

	Pag.
ART. IV. Divisio entis in potentiam et actum, possibile et actuale.	642
ART. V. Notio possibilium ac possibilitatis enucleatur.	644
ART. VI. Utrum admittenda sit aliqua possibilitas interna, et in quo illa consistat ac fundetur.	663
§ I. <i>Vindicatur interna possibilitas.</i>	663
§ II. <i>Quid sit possibilitas interna.</i>	668
§ III. <i>Origo possibilitatis.</i>	670

CAPUT III.

DE DIVISIONE ENTIS IN SIMPLEX ET COMPOSITUM, MUTABILE ET IMMUTABILE.

ART. I. Divisio entis in simplex et compositum.	692
ART. II. De divisio entis in mutabile et immutabile.	696

DISPUTATIO QUARTA.

DE ENTE FINITO GENERATIM.

CAPUT I.

UTRUM IN REBUS CREATIS ACTUALIS ESSENTIA REALITER AB EXISTENTIA DISTINGUATUR.

ART. I. Exponuntur sententiæ ac status questionis aperitur.	705
ART. II. Qualis sit distinctio essentiæ ab existentia in rebus creatis.	712
ART. III. Solvuntur difficultates.	734
ART. IV. De causis creatæ existentie.	740
§ I. <i>De causa materiali, formali et finali.</i>	740
§ II. <i>Causa efficiens existentie creatæ.</i>	745

CAPUT II.

DE DIVISIONE CREATI ENTIS IN DECEM PRÆDICAMENTA.

ART. I. Divisio entis creati in substantiam et accidens.	750
ART. II. Divisio accidentis in quantitatem et qualitatem, cæteraque summa genera.	765
ART. III. Utrum Aristotelica divisio entis in decem prædicamenta cæteris omnibus præferenda sit.	777

DISPUTATIO QUINTA.

DE SUBSTANTIA ET ACCIDENTE.

CAPUT I.

DE SUBSTANTIA.

ART. I. Declaratur germana substantiæ notio.	792
ART. II. Quotuplex sit substantia.	804

	Pag.
ART. III. De proprietatibus substantiæ prædicamentalis.	814
ART. IV. Utrum ex pluribus actu substantiis una simpliciter existere possit natura.	823

CAPUT II.

DE SUPPOSITO ET PERSONA.

ART. I. Exponitur notio suppositi ac personæ.	833
ART. II. Utrum et quomodo in creatis ratio formalis suppositi vel personæ a natura distinguatur.	846
ART. III. Expediuntur quædam aliæ questiones ad subsistentiam spectantes.	870

CAPUT III.

DE ACCIDENTE GENERATIM.

ART. I. Declaratur notio accidentis.	882
ART. II. Utrum admittenda sint accidentia realia a substantia realiter distincta.	899
ART. III. Utrum manifeste repugnet accidentia separata manere a proprio subjecto.	910
ART. IV. De causis et formali effectu accidentium.	918

DISPUTATIO SEXTA.

DE VARIIS PRÆDICAMENTIS ACCIDENTALIBUS SINGILLATIM.

CAPUT I.

DE QUALITATE.

ART. I. Quid et quotuplex sit qualitas.	934
ART. II. Quænam sint proprietates qualitatis; ubi de ejusdem intentione et remissione.	946

CAPUT II.

DE RELATIONE.

ART. I. Quid et quotuplex sit relatio.	967
ART. II. In quo sit sit essentia relationis prædicamentalis.	993
ART. III. Indicantur quædam aliæ questiones relationem respicientes.	1012

CAPUT III.

DE ACTIONE ET PASSIONE.

ART. I. Quid et quotuplex actio.	1016
ART. II. Quid passio et quomodo ab actione distinguatur.	1029
ART. III. In quo reliqua de actione expediuntur, ac potissimum inquiretur subjectum actionis transeuntis.	1035

	Pag.
§ I. <i>Subjectum actionis</i>	1035
§ II. <i>Aliæ quæstiones expediuntur</i>	1043

CAPUT IV.

DE RELIQUIS PRÆDICAMENTIS.

ART. I. De prædicamento <i>Quando</i>	1048
ART. II. De prædicamento <i>Ubi</i>	1062
ART. III. De Situ et Habitu	1072

DISPUTATIO SEPTIMA.

DE CAUSIS.

CAPUT I.

QUID ET QUOTUPLEX CAUSA.

ART. I. Declaratur notio causæ	1077
ART. II. Quotuplex sit causæ	1087
ART. III. Utrum notio causæ realis sit	1103

CAPUT II.

DE CAUSA EFFICIENTE.

ART. I. Quid et quotuplex causa efficiens	1109
ART. II. Utrum res creatæ aliquid vere efficiant; et undenam procedat quod unum individuum præ alio producant	1131
§ I. <i>Occasionalismus profugatur</i>	1131
§ II. <i>Principium externum individuationis effectuum</i>	1142
ART. III. De virtute, qua suos effectus producunt causæ efficientes creatæ	1145
ART. IV. De conditionibus et prærequisitis ad agendum	1152
§ I. <i>Existentia, ubicatio, duratio et subsistentia</i>	1152
§ II. <i>Aproximatio agentis ad passum, ubi de actione in distans</i>	1156
§ III. <i>Distinctio agentis et passivi, dissimilitudo inter utrumque et proportio majoris inæqualitates etc.</i>	1161
ART. V. Expediuntur quædam alia quæstiones efficientem causam respicientes	1162

CAPUT III.

DE RELIQUIS CAUSARUM GENERIBUS.

ART. I. De causa materiali et formali	1166
ART. II. De causa finali et objectiva	1174
ART. III. De causa exemplari	1191
ART. IV. Comparantur quatuor genera causarum inter se	1198
ART. V. De casu, fortuna et fato	1204

INTRODUCTIO

IN METAPHYSICAM

Aggredimur tractationem altissimæ illius scientiæ, quam humanarum omnium disciplinarum principem ac dominam dicunt (1) et quatuordecim libris pertractavit Aristoteles, nominibusque designavit *sapientiæ* (2), *Philosophiæ* (3), *primæ Philosophiæ* (4), *Theologiæ* (5) ac *Metaphysicæ* (6). Hoc tamen postremum nomen præ cæteris invaluit, ab inscriptione Aristotelicorum hac de re librorum derivatum, quos τὸν μετὰ τὰ φυσικὰ, id est, de iis, quæ sunt post *physica* seu *naturalia*, vel ipsemet Philosophus vel aliquis ex ejus discipulis inscripsit. Cujus scientiæ ante omnia natura, realitas, objectum atque attributa declaranda sunt hic exordii loco.

- (1) Vide S. Thom., in *Proem.* in libros *Metaphysicor.*
 (2) Arist. lib. 1 *Metaphys.* cap. 2.
 (3) Arist. *Metaphys.* lib. 4, cap. 2, text. 5.
 (4) Arist. lib. 4 *Metaph.* cap. 2, text. 4, et lib. 6, cap. 1, text. 3.
 (5) Arist. lib. 6 *Metaphys.* cap. 1, text. 3; lib. 11, cap. 6. Cfr. S. Thom. opusc. de *Trinit. super Boetium*, quest. 5, art. 1 fin. corp. et art. 4 fin corp.; 3.º *Contra Gent.*, cap. 25. Item. *Quod est tantum*...
 (6) *Metaphysica* vocatur etiam ab Aristotele (lib. 1 cap. 1.º) *frudentia*, non tamen proprie, sed per analogiam, «quia sicut in practico prudentia, ita in speculativo hæc sapientia maxime expetenda est.» inquit Suarez, disp. 1. *Metaph.* initio.

Varia nomina
Metaphysicæ.